

Hil' Shabbat Chaburah: Hachanah 2: Surreptitious Prep

Fall 5779

R' Yisroel Meir Rosenzweig - enrosenzweig@gmail.com

סיכום והצגת הבעיה

1. R' Mordechai Willig [1947 - , USA], Am Mordechai, Shabbat, 32:1

עוד הוכיח המהרש"ג מדמותו להפר נדר בשבת לצורך מוצ"ש כיון שאינו יכול להפר אחרי יום שמעו, וכגמ' (קנז). ובמחז"א דחה דהוי הפסד גדול או מצוה. וצ"ע, דמנ"ל דמייירי בהפסד גדול, והכנה אסורה אף למצוה, כיון להבדלה (ע"פ מ"ב סי' רצט סק"מ) ועיי"ש במחז"א, דע"כ מותר להפסד גדול, כשחיתת מסוכנת, דמותר אף אם אינו אוכל עד למחר (מ"ב סי' תצח סק"ד). ולפי המהרש"ג, דהתירו הכנה דטירחא מועטת למנוע הפסד קטן אתי שפיר טפי, דהתירו הטירחא לפי הפסד, דהיינו טירחא מועטת מותרת במקום הפסד מועט, וטירחא מרובה מותרת במקום הפסד מרובה, וכ"נ לדינא.

2. R' Avraham Danzig [1748 - 1820, Poland, Lithuania], Chayei Adam II 60:15

מצייעין המטות לצורך השבת ליפות הבית, אבל לא משבת למוצאי שבת (ש"ב). ואין להביא יין להבדלה בשבת אם לא שאי אפשר להשיג במוצאי שבת:

3. R' Yehoshuah Yeshayah Neuwirth [1927 - 2013, Germany, Netherlands, Israel], Shemirat Shabbat K'Hilchatah 28:78, 81, 91

פא. אסור להכין מבעוד יום יין להבדלה (קעט), ואם מביא יין לבית-המדרש כדי לשתות ממנו גם בסעודה שלישית וגם כדי להבדיל עליו - לית לך בה (קפ). אך אם יקשה להשיג יין להבדלה במוצאי-שבת, מותר להביאו, והוא שיביאנו בשעה שעוד אפשר לשתות ממנו בשבת (קפא) (וכמוכן רק במקום שיש בו עירוב ומותר לטלטל בו).

(קפא) עיין סי' תקג בשעה"צ ס"ק ב, סי' תרסז במ"ב ס"ק ה.

● (ב) עיין באחרונים לקמן בסיומן תרס"ז, והחיי אדם בכלל צ"ט וקנ"ג מתיר בזה בשעת הדחק, אך שיביא בעוד היום גדול דלא יהיה מוכחא מילתא שהוא לצורך הלילה:

אינה ניכרת

4. Mishnah [2nd Century, Israel], Sukkah 4:8 [48a]

סוכה שבעה, כיצד? גמר מלאכול - לא יתיר את סוכתו, אבל מוריד את הכלים מן המנחה ולמעלה מפני כבוד יום טוב האחרון של חג.

5. R' Moshe Isserles [1520-1572, Poland], OC 667:1

ואסור להכין ב"ט לצורך ליל יו"ט ולכן אסור להעמיד השלחנות והספסלים בבית לצורך הלילה, דהוי הכנה (הגהות מיימוני ומהרי"ל).

6. R' Meir [ben R' Yekutiel] of Rothenburg [c. 1260 - 1298, Germany], Hagahot Maimoniot, Hil' Sukkah 6:14 #1

[א] אבל להעמיד השולחנות והספסלים לסדרן לצורך הלילה אסור דאין יו"ט מכין לחבירו דומיא דהצעת המטה:

7. R' Yaakov ben Moshe Levi Moelin [c. 1365 - 1427, Germany], Sefer Maharil, Hil' Chag Sukkot 4

[ד] [מהרי"ל סג"ל נהג בעצמו ג"כ לשאת - לטלטל - כליו ושולחניו מן הסוכה ביום שמיני עזרת שחרית אחר הסעודה לבית, ואמר] מהרי"ל סג"ל (דרש) מה שנוהגין העולם ביום שמיני אחר סעודה ממהרין לצאת מן הסוכה, דחיישי שמא יוסיפו שאם יאחרו ויספרו שמועות איש לרעהו נראה כמוסיף, דהא גם טיול וסיפור שמועות בעי סוכה כדפי' לעיל. ואם נושא מן הסוכה טבלא המעריכים על רגליה ומסירין מתי שירצו, אסור להעריכה בבית מיד על רגליה דהוי מכין מיו"ט לחבירו דאסור רק יניחנה בפרקונה עד הלילה ואז יעריכנה.

8. R' Avraham Gombiner [c. 1637 - 1683, Poland], Magen Avraham, ibid. 3

משמע דמותר להעמיד השלחנות בבית וכ"מ סי' תרס"ו ובהגהות מיימוני כתב אסור להעמיד השלחנות והספסלים לסדרן לצורך הלילה כ"כ הגמ"ל משמע דוק' לסדרן אסור אבל להעמיד מות' מפני כבוד יו"ט אבל שאר הכנות אסורים וכ"כ במנהגי' ה' פסח דאסור להבי' יין מיו"ט לחבירו וגם במהרי"ל אסור לחפש הס'ת משבת ליו"ט משום הכנ' ועסי' תי"ו ס"ב:

- What is difference between לסדרן and להעמידן?
- The Maharil only wrote that it is permitted to להסירן.

9. R' Avraham Danzig [1748 - 1820, Poland, Lithuania], Chayei Adam II 153:6

בשמיני סמוך לחשיכה אם אי אפשר לו או שיהיה לו טרחא הרבה לפנות הכלים מן הסוכה בלילה, מותר לפנות ביום להביאם לביתו, ובלבד שלא יסדרם עד הלילה, דאם יסדרם ביום, הוי כמכין מיום טוב לחבירו. ולכן אם השלחן הוא של פרקים, לא יניח הטבלא על הרגלים, דכשגומר איזה דבר, הוי הכנה. אבל ההבאה לביתו, לא הוי הכנה (ונראה לי דכן מוכח ע"כ שהרי בסי' תי"ו סעיף ב' מבואר להדיא דמותר להוליך העירוב לצורך יום ב' והוא גמרא ערוכה בעירובין ל"ח דדוקא אם אמר זה יהא עירוב הוי הכנה אבל ההולכה לא הוי הכנה וכן פירש"י להדיא ביצה דף מ' ע"א במשנה מי שזימן כו' בד"ה לא יוליכו כו' מנות מידם לביתם לסעודת הלילה עכ"ל), אלא על כרחך דדוקא היכא שגומר איזה ענין, מקרי הכנה. וכן מוכח ממהרי"ל שהביא המ"א סס"י תרס"ז דמותר להביא השלחנות לבית, רק להעריכם אסור. וכתב עוד בשמו דאסור לחפש הספר תורה מיום טוב לשבת, אלא על כרחך כמו שחלקתי. ואפשר שזה כוונת המ"א שם שכתב עי' סימן תי"ו ס"ב. ולפי זה מש"כ המ"א שם וכ"כ הלבוש בסיומן תפ"ח דאסור להביא יין מיום טוב לחבירו, צריך עיון דמאי שנא מהולכת עירוב. וצריך לומר דכוונתם בסמוך לחשיכה, דמוכח מילתא דאינו לצורך היום. ולכן נראה לי דבשעת הדחק שלא ימצא בלילה בקל, מותר להביא יין וכן מים מיום טוב לחבירו, דכל זה לא מקרי הכנה, רק שצריך להביאו בעוד יום גדול, דלא מוכח מילתא, דאפשר דצריך עדיין לצורך היום. וגם לא יביא כדרך שנושא בחול, רק ישנה. ומכל מקום לצורך חול, אין לנו ראייה להתיר, דיחש לומר דדוקא לצורך מצוה, מותר. ולכן אין מצייעין מטות

משבת לחול. ויהיה זהיר במנורות או שאר דברים הקשורים שם בקשר של קיימא, דאסור להתיר ביום טוב. וכבר כתבנו דאסור ליהנות מנוי סוכה אפילו בשמחת תורה, שהרי בשמיני בין השמשות אסור, שמא עדיין יום ואתקצאי לכולא יומא. ודוקא מיני מאכל וכיוצא בו. אבל קרמים וסדינים ומנורות, לכתחלה אין מקצה אותם, שהרי מטלטלין אותן אפילו מפני הגשמים:

- We don't have a source for the Chayei Adam's distinction regarding whether or not the hachanah is nikeret.
 - We could force an answer and say that hachanah would only be allowed for a mitzvah
 - If so, wouldn't prep for Yom Tov Sheini be a mitzvah?
- Why didn't the Chayei Adam mention these conditions when he wrote the halachah in Hil' Shabbos? They only appear in Hil' Yom Tov.

10. R' Avraham Danzig [1748 - 1820, Poland, Lithuania], Chayei Adam II 99:1

כל המלאכות המותרות לעשות ביום טוב, דוקא לצורך היום. אבל לצורך מחר, אפילו ליום טוב שני, אסור, ואפילו בב' ימים טובים של ראש השנה, דאף על גב דקיימא לן דכיומא אריכתא הם, דוקא לחומרא אבל לא לקולא. ואם עבר ובישל אפילו במזיד, מותר (ומ"מ צריך תשובה, שהרי על כל פנים בישל מי"ט לחול, וצריך תשובה כדין עובר על איסור דרבנן, כדלעיל כלל ט'). אבל בהערים, אסור, כדלקמן כלל ק"ב סי' י"ב. ואפילו דבר שאין בו מלאכה כגון להביא מים ואפילו יין להבדלה, אסור להכין מיום טוב לחבירו, וכל שכן לחול (כ"כ מ"א בסי' תרס"ז. ועיין מה שכתבתי בכלל קנ"ג סוף דין ישיבת הסוכה דנ"ל דאם יהיה טורח גדול להביא בלילה, מותר להביא ביום, והוא הדין אם צריכים למים. ומכל מקום לצורך חול, אין להתיר):

11. Mishnah [2nd Century, Israel], Beitzah 1:1 [2a]

משנה: ביצה שנולדה ביום טוב, בית שמאי אומרים: תאכל, ובית הלל אומרים: לא תאכל. בית שמאי אומרים: שאור בכזית, וחמץ בככותבת, ובית הלל אומרים: זה וזה בכזית. השוחט חיה ועוף ביום טוב, בית שמאי אומרים: יחפור בדקר ויכסה, ובית הלל אומרים: לא ישחוט אלא אם כן היה לו עפר מוכן מבעוד יום. ומוזים, שאם שחט - שיחפור בדקר ויכסה, שאפר כירה מוכן הוא.

12. Talmud Bavli [5th Century, Iraq], Beitzah 2b

גמ':... אמר רבה: לעולם בתרנגולת העומדת לאכילה, וביום טוב שחל להיות אחר השבת עסקינן, ומשום הכנה, וקסבר רבה: כל ביצה דמתילדא האידנא - מאתמול גמרה לה. ורבה לטעמיה, דאמר רבה: מאי דכתיב והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו - חול מכין לשבת, וחול מכין ליום טוב, ואין יום טוב מכין לשבת, ואין שבת מכינה ליום טוב. - אמר ליה אביי: אלא מעתה, יום טוב בעלמא תשתרי! - גזר משום יום טוב אחר השבת. - שבת דעלמא תשתרי! - גזר משום שבת אחר יום טוב. - ומי גזרינן? והא תניא: השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות - מותרות לאכלן ביום טוב. ואם איתא, ליגזר משום הך דמתילדן ביומיהן! - אמר ליה: ביצים גמורות במעי אמן מילתא דלא שכיחא היא, ומילתא דלא שכיחא - לא גזרו בה רבנן.

13. R' Mordechai Willig [1947 -, USA], Am Mordechai, Shabbat, 32:1

הנה נדחו ראיות הח"א, ולדינא נראה דמעשה הכנה אסורה אף כשאינה ניכרת שהוא לצורך מחר, ואף במקום מצוה. ולפי"ז אסור להוציא אוכל מהפריזר ביו"ט ראשון לסעודת הלילה, ודלא כדעת המחז"א (שם). ומ"מ הליכה, שינה, ודיבור שאינו פועל כלום, מותרים, וכמש"כ שם במחז"א, עיי"ש. ולפי"ז הדין שכתב המ"ב (סי' רצ"ד) שאין לומר שישן כדי לעשות מלאכתו במוצ"ש [ובשע"ת סק"ב אסר אף למצוה (והמ"ב לא כ"כ)], אינו אלא מידת חסידות בעלמא שמקורה בספר חסידים (שעה"צ סק"ב). וא"כ נראה דיש מקום להקל כשא"א בענין אחר על כל פנים במקום מצוה וכגון ערב פסח שחל בשבת דמותר לומר לבניו לישון כדי שלא ישנו באמצע הסדר בלילה, עי' שש"כ (הע' קסח).

- R' Willig rejects the distinction between ניכרת and ניכרת אינה
- There are two categories of הכנה:

"הכנה"	הכנה דרבה
<p>"ר"ל איסור דרבנן דטורח והכנה לצורך מחר, שלא מצינו שאיסור זה נקרא הכנה בגמרא."</p> <p>"והאיסור להציע המטה משבת למוצ"ש נקרא בפי הפוסקים 'הכנה' דאסור להכין משבת ויו"ט לחול ואף מיו"ט ראשון ליו"ט שני (רמ"א סי' תקסז)"</p>	<ul style="list-style-type: none"> • דין דאורייתא • גזרה מדרבנן נוספת על הדין דאורייתא <p>"וקושיית הגמ' 'והא קא מכין מיו"ט לשבת', לא ר"ל איסור דרבנן דטורח והכנה לצורך מחר, שלא מצינו שאיסור זה נקרא הכנה בגמרא. אלא כונת הגמ' היא לדין דאורייתא דהכנה דרבה, דאין יו"ט מכין לשבת, וכמש"כ התוס' (שם ד"ה משום). ואע"ג דקיי"ל תחלת היום קונה עירוב ושבת מכינה לעצמה וכמבואר בגמ' שם י"ל דמדרבנן גזרו שאסור לומר ה"ז עירוב דאז אע"פ דבאמת העירוב חל בתחלת השבת מ"מ נראה כאילו חל בשעת אמירתו וכאילו יו"ט מכין לשבת."</p>

These categories need some further clarification...